

NOKIAN KAUPUNGIN KAUPUNKIKEHITYSLAUTAKUNTA

ASIA: MUISTUTUS HALIMAANKALLION YLEISKAAVAN MUUTOKSEKSI TEHTYYN LUONNOKSEEN

Nokian kaupunkikehityslautakunta on 17.10-16.11.2018 kuuluttanut nähtäväksi Halimaankallion yleiskaavaluonnoksen. Tavoitteena on alueen nykyisen metsätalousalueen muuttaminen omakoti- ja rivitaloalueeksi ja teollisuusalueeksi. A-Insinöörit Civil Oy on laatinut yleiskaavan muutoksen luonnoksen. Suunnittelun tavoitteena sanotaan olevan täydennysrakentamisen, joka vastaisi tehokasta maankäyttöä.

Yleiskaavaluonnosta varten on tehty maankäyttö- ja rakennuslain mukainen osallistamis- ja arvointisuunnitelma. Kaavatyön pohjaksi on koottu useita rakentamisesta luontoon ja ympäristöön kohdistuvia selvityksiä.

Yleiskaavaluonnoksen tavoitteet ovat samat vuonna 2010 esitetyn yleiskaavan kanssa. Silloinkin Halimaankalliolle osoitettiin pientaloasumista ja teollisuutta ja suunnittelua perusteltiin keskustan tiivistämisellä.

Kaavaselostuksessa kuvaillaan suunnittelualueen maaston rakennetta ja ominaispiirteitä. Maaston kerrotaan olevan mäkiä ja pinnanmuodoiltaan hyvin jyrkkää. Maisemarakenteellisesti alueen perusosina mainitaan kaksi kallioaluetta ja niiden väliin jäävä kaakkois-luodesuuntainen lehtomaisen kankaan painanne ja puro. Avokalliot, siirtolohkareet ja männyt sekä painanteiden rehevämpi kasvillisuus, kosteat painanteet ja metsälampi mainitaan alueen lähimaisemana.

Lähimaisemaa kuvaillaan, mutta sitä ei maininta, että kyseinen kumpuileva kalliokokonaisuus räjäytettäisiin ja lähimaiseman ominaispiirteet häviäisivät suurelta osin suunnitellun rakentamisen mukana.

Kaavatyöstä järjestettiin 30.10. yleisötilaisuus. Siellä ilmeni, että Halimaankallio on runsaassa virkistyskäytössä ja Myllyhaan päiväkodin ja koulun retki- ja opetuskäytössä. Näiden lisäksi aluetta käyttävät opetukseen ja retkeilyyn muutkin lähialueen päiväkodit ja koulut. Tämä merkittävä Halimaankallion alueen arvoa ja merkitystä korostava seikka ei ollut kaavoittajan tiedossa.

Yleisötilaisuudessa ilmeni, että kaikkia kallion louhimisesta lähiasutukseen aiheutuvia melu-, värinä- ja kemiallisia päästövaikutuksia ja seurauksia ei oltu huomioitu vaikutusten arvioinnissa. Rakentamisen kasvattaman liikenteen lähiasutukseen kohdistuvia vaikutuksia ei myöskään ole arvioitu. Pidämme näitä suunnittelun vakavina puutteina.

Mielestämme yleiskaavaluonnos on ristiriidassa yhdyskuntataloudellisen maankäytön sekä sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyuden ja suunnitelmaan osoitetun virkistysalueen laadun ja määrän kanssa. Yleiskaavaluonnos on puutteellinen luontoarvojen huomioinnin ja vaikutusten arvioinnin osalta.

Nokian kaupunki hyväksyi vuonna 2017 ekologisen kaupungin tavoitteen. Yleiskaavaluonnoksessa osoitetun rakentamisen vaikutuksia ei ole arvioitu ekologisen kaupungin tavoitteiden toteutumaan

nähdän.

Mielestämme Halimaankallion yleiskaavaluonnosta ei voi hyväksyä alla kerrotuilla perusteilla. Esitämme, että se palautetaan uudelleen valmisteluun.

LAUSUMME YLEISKAVALUONNOKSESTA SEURAAVAA

1. Yhdyskuntataloudellinen maankäyttö

Halimaankalliolle on osoitettu omakoti- ja rivitaloasumista ja teollisuusaluetta. Toteutuessaan suunniteltu rakentaminen pilkkooi yhden ydinkeskustan läheisyydessä säilyneistä metsiköistä. Nämä asutuksen lomassa olevat metsiköt tekevät Nokian keskustasta viihtyisän, toimivat kaupungin keuhkoina ja antavat melu- ja näkösuojaa.

Vaikka alue sijoittuukin olemassa olevan asutuksen läheisyyteen ja rakentamista perustellaan tiivistämisellä, mielestämme suunnitelma ei edusta yhdyskuntataloudellista maankäyttöä. Uusi pientalo- ja rivitaloasuminen vie paljon pinta-alaa asukasmäärään nähden, mikä on yhdyskuntataloudellisesti tehotonta rakentamista.

Teollisuusalueen osoittaminen asuinalueen läheisyyteen ei ole mielestämme hyväksyttävää viihtyisän kaupungin tavoitteiden kanssa. Teollisuusalueet ja tuotantorakennukset ovat maisemassa pääosin rumia ja epäviihtyisiä. Mielestämme esitetty teollisuusalueen lisääminen keskustan tuntumaan ei ole perusteltua, kun Kankaantakana ja Kolmen kulman alueella on runsaasti kaavoitettua teollisuusaluetta. Teollisuusalueen suunnittelu keskustan ja asutuksen läheisyyteen osoittaa mielestämme menneen ajan maankäyttöajattelua.

Mielestämme uutta pientalo- tai rivitalorakentamista ei tule rinnastaa 50-100 vuoden takaiseen tilanteeseen. Keskustan 50 vuotta vanha ja sitäkin vanhempi pientalorakentaminen on ollut aikanaan perusteltua, mutta perusteet eivät ole enää relevantteja. Kaupungin kehitystä ja uutta rakentamista on voitava arvioida kaupungin muuhun kasvuun, pientaloasumisen nykyisiin painopisteisiin ja ekologisen kaupungin tavoitteisiin nähden.

Ekologisen kaupungin tavoitteiden mukaista on osoittaa pientaloasumista haja-alueille ja tiivistää ydinkeskustaa ylöspäin kerrosalaa nostamalla, mitä on jo kiitettävästi tehtykin. Ekologisten tavoitteiden mukaista on säilyttää olemassa olevat ja suositut virkistysalueet virkistys- ja opetusikäikäytössä.

2. Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys

Maankäyttö- ja rakennuslaki edellyttää suunnittelulta ja kaavoittamiselta vaihtoehtojen osoittamista ja sosiaalisten ja kulttuuristen vaikutusten arviointia:

”MRL 9 § ([5.5.2017/254](#))

Vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa

Kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitetessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus.

Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvittävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.

Yleisötilaisuudessa 30.10. esiin tullut seikka Halimaankallion opetuskäytöstä on merkittävä ja se tulee ottaa vaikutusten arviointiin. Opetuskäyttö on MRL:n 9 §:n tarkoittamaa kaavan kulttuurista ja sosiaalista tehtävää, joiden vaikutukset tulee arvioida kaavaa laadittaessa. Yleiskaavaluonnoksesta puuttuvat kulttuuristen ja sosiaalisten vaikutusten arvioinnit. Siitä puuttuvat myös kaavoituksen vaihtoehdot ja niiden arviointi. Tältä osin luonnos ei täytä MRL:n edellytyksiä.

Käytännössä Halimaankallio ympäröivine metsineen toimii koulumetsänä, vaikka alueelle ei tätä statusta ole annettu. Halimaankallio on keskustan läheisyydessä oleva koulujen ja päiväkotien helposti tavoitettava opetus- ja virkistyskohde. Myllyhaan päiväkodin lapset ovat oma-aloitteisesti nimenneet Halimaan kallion aikoinaan "Aurinkokallioksi", mikä kertoo alueen merkityksestä lapsille. Päiväkodit käyttävät aluetta opetuksen lisäksi leikkimismetsänä.

Mielestämme Nokian kaikilla päiväkodeilla ja kouluilla tulisi olla toimitilojen lähetyvillä metsä opetusta ja virkistystä varten. Tämä tulisi huomioida myös kaavoituksessa. Luonto on imponoiva oppimisympäristö. Jääkauden hiomine muotoineen ja uurteineen ja siirtolohkareineen Halimaankallio on lisäksi havainnollinen geologinen kohde. Nämä seikat puoltavat alueen säilyttämistä nykyisellään metsäisenä ja kallioisena.

Uuden pientalo- ja teollisuusalueen osoittaminen runsaassa virkistys- ja opetusikäiselle alueelle venyttää kohtuuttomasti kestävän maankäytön ja yhdyskuntarakenteen suunnittelun toteutumaa. Mielestämme Halimaankallion yleiskaavaluonnos tulee palauttaa uuteen valmisteluun ja osoittaa koulujen ja päiväkotien käyttämä metsä opetus- ja virkistysalueeksi.

Halimaankallion metsän ja erityisesti Aurinkokallion rakentaminen olisi vakava menetys aluetta käyttäville päiväkodeille ja kouluille. Lähialueella ei ole helposti tavoitettavaa opetus- ja virkistyskohteen vaihtoehtoa.

3. Luontoarvot

Alueen pohjoisosassa kulkee pohjoisesta Kynnijärvestä suunnittelualueen pohjoisreunaa länteen laskeva Kynninojan puro. Kynninojassa elää alkuperäistä kantaa olevaa purotaimenta (*Salmon trutta fario*). Purotaimen on Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen V erityissuojeltava eliölaji.

Vuoden 2010 uhanalaisluokituksessa purotaimen on erittäin uhanalainen (EN) eliölaji. Nokian kaupungin ympäristönsuojeluyksikkö teetti Kynninojalla sähkökalastuksen kesällä 2018 lajin varmistamiseksi. Sähkökalastus vahvisti lajin säilyneen Kynninojalla. Siellä tosin on istutusperäistäkin lajia, mutta jääkauden reliktiinä säilynyttä elinvoimaista purotaimenen kantaa on säilynyt purolla.

Pidämme purotaimenen huomiotta jättämistä ja sitä koskevan yleiskaavan vaikutusten arvioinnin puuttumista yleiskaavaluonnoksen vakavana puutteena.

4. Virkistyskäyttö

Käytännössä Halimaankallio ympäristöineen on ollut runsaassa virkistysikäisessä, mikä on ollut helppoa havaita alueella risteilevistä lukuisista poluista.

Kaavaluonnoksessa luvataan alueelle runsaasti virkistysaluetta, joille osoitetaan ulkoilureitit, jotka yhdistyvät alueen eteläpuolisiin reitteihin sekä mahdollistavat kulun valtatie 11 pohjoispuolisille virkistysalueille. Kaavasunnitelmassa luvataan virkistysaluetta, mutta käytännössä nykyinen virkistykseen käytetty alue kutistuisi kolmannekseen nykyisestä. Lisäksi virkistysaluetta on osoitettu melualueelle Porintien läheisyyteen.

Yleisötilaisuudessa 30.10. lähiasukkaat osoittivat huolensa lähivirkistysalueensa häviämisestä ja rakentamisen vaikutuksista. Yleiskaavaluonnoksessa luvataan runsaasti virkistysaluetta, mutta

todellisuudessa nyt 28 hehtaarin laajuinen ehnyt metsäalue silpoutuisi läpinäkyväksi metsän torsoksi.

Olemme aiemminkin ilmaisseet huolestamme kaavoituksessa osoitettujen virkistysalueiden sijoittelusta ja sen laadun puutteista. Suunnittelussa V-alueita osoitetaan useimmiten sinne, missä rakentaminen on eri syistä hankalaa tai mahdotonta.

Virkistysaluetta osoitetaan usein myös arvokkaille luontokohteille tai niiden välittömään läheisyyteen. Näissä tapauksissa kohteille kohdistuu eliölajien häirinnän ja häviämisen, lajiston taantumisen, kulumisen ja koirien ulkoiluttamisen tuoman tyyppikuorman kaltaisia riskejä. Halimaankallion yleiskaavan suunnittelu on tästä hyvä esimerkki.

Virkistysalueiden osoittaminen ei saa olla kaavoituksessa MRL:n edellyttämä välttämättömyys. Ekologisesti kestävässä kaupungissa osoitetaan määrän lisäksi virkistysalueiden laatua ja viihtyisyyttä.

5. Puutteet vaikutusten arvioinnissa

Halimaankallion yleiskaavaluonnoksen vaikutusten arvioinnissa on puutteita, joita on tarpeen täydentää tässä lausunnossa esitetyiltä osin.

Kulttuuristen ja sosiaalisten vaikutusten huomioiminen ja arviointi ja virkistyskäytön säilyminen puoltavat yleiskaavaluonnoksen palauttamista uuteen käsittelyyn. Halimaankallion alue on osoitettu arvokkaaksi kohteeksi, joka ansaitsee säilymisen geologisena ja metsäluonnon opetuskohteena ja kaikkien ikäryhmien helposti tavoitettavana lähivirkistysalueena.

Nokiolla 15.11.2018

Timo Lepistö
Puheenjohtaja
Suomen luonnonsuojeluliiton
Nokian yhdistys ry.

Kaija Helle
Sihteeri
Suomen luonnonsuojeluliiton
Nokian yhdistys ry.